

Sygn. akt III AUa 291/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 października 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Zofia Rybicka - Szkibiel
Sędziowie:	SSA Barbara Białecka SSO del. Beata Górską (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 10 października 2013 r. w Szczecinie

sprawy R. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K.

o wypłatę emerytury - po rozpoznaniu skargi o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 6 grudnia 2011 roku w sprawie o sygn. IV U 1144/11

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 22 lutego 2013 r. sygn. akt IV U 1550/12

oddala apelację.

SSO del. Beata Górską SSA Zofia Rybicka - Szkibiel SSA Barbara Białecka

Sygn. akt: III A Ua 291/13

UZASADNIENIE

Prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 6 grudnia 2011r., wydanym w sprawie IV U 1144/11, oddalono odwołanie R. B., w którym domagała się wznowienia wypłaty świadczenia emerytalnego, którego wypłata została wstrzymana na mocy decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. z dnia 12 października 2011r.

W dniu 19 grudnia 2012r. R. B. wniosła skargę o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 6 grudnia 2011r., sygn. akt IV U 1144/11, domagając się zmiany decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. z dnia 12 października 2011r. poprzez wznowienie wypłaty przysługującego jej świadczenia emerytalnego oraz wypłaty zaległego świadczenia wraz z należnymi odsetkami za zwłokę. W uzasadnieniu do skargi wskazała, że w dniu 13 listopada 2012r. Trybunał Konstytucyjny wydał w sprawie o sygn. akt K 2/12 wyrok,

w którym uznał przepis art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 z późn.zm.) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 z późn.zm.) w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, za niezgodny z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej. Tym samym, z uwagi na okoliczność, że właśnie w oparciu o powyżej wymieniony przepis art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010r. wstrzymano wypłatę przysługującego jej świadczenia emerytalnego, wniesiona skarga w ocenie ubezpieczonej jest konieczna i uzasadniona.

Na rozprawie w dniu 22 lutego 2012r. ubezpieczona sprecyzowała, że domaga się wypłaty emerytury za okres od 1 października 2011r. do 21 listopada 2012r., bowiem organ rentowy podjął wypłatę świadczenia od 22 listopada 2012r.

W odpowiedzi na skargę organ rentowy wniósł o oddalenie skargi podnosząc, że powołane orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012r. ogłoszone zostało w dniu 22 listopada 2012r. Zgodnie zaś z treścią art. 190 ust. 3 Konstytucji, orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, jednak Trybunał Konstytucyjny może określić inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego. Tym samym decyzja organu rentowego zapadła w dniu 12 października 2011r. oraz wyrok Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 6 grudnia 2011r. znajdowały swą podstawę w obowiązującym w tym czasie stanie prawnym i obecnie wydane orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego pozostaje bez wpływu na rozstrzygnięcia zawarte w decyzji i wyroku.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył co następuje:

R. B. urodziła się (...). Od 2 maja 1977r. pracuje w Wojewódzkim Inspektoracie Inspekcji Handlowej w S.. W dniu 11 marca 2009r. zgłosiła wniosek o emeryturę.

Decyzją z dnia 24 marca 2009r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. przyznał R. B. prawo do emerytury począwszy od 1 marca 2009r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. Ubezpieczona nie rozwiązała ze swoim pracodawcą stosunku pracy.

Ustawą z dnia 16 grudnia 2010r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 z późn.zm.) dokonano nowelizacji ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 z późn.zm.), w wyniku której zmieniono przepis art. 103 ust. 1 i ust. 2 oraz dodano art. 103a.

W rezultacie zniesiono możliwość pobierania świadczenia emerytalnego bez rozwiązywania umowy o pracę z dotychczasowym pracodawcą osobom, którym organ rentowy przyznał emeryturę po 8 stycznia 2009r. Jednocześnie zgodnie z treścią art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010r. emeryci, którym ZUS przyznał emeryturę przed 1 stycznia 2011r. mogli ją pobierać bez rozwiązania umowy o pracę z dotychczasowym pracodawcą jeszcze przez 9 miesięcy od daty wejścia w życie nowelizacji, czyli do 30 września 2011r.

W wykonaniu powyższego, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. w dniu 12 października 2011r., wydał decyzję mocą której wstrzymał ubezpieczonej R. B. wypłatę emerytury. Organ rentowy w treści decyzji wskazał, że wypłata świadczenia emerytalnego została zawieszona z uwagi na kontynuowanie zatrudnienia przez ubezpieczoną. W celu podjęcia wypłaty emerytury ubezpieczona miała zaś przedłożyć w Oddziale ZUS świadectwo pracy lub zaświadczenie potwierdzające fakt rozwiązania stosunku pracy z każdym pracodawcą, na rzecz którego praca ta była wykonywana bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury.

Ubezpieczona w dniu 3 listopada 2011r. złożyła odwołanie od powyższej decyzji organu rentowego.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Koszalinie z 6 grudnia 2011r., wydanym w sprawie IV U 1144/11, oddalono odwołanie R. B..

Ubezpieczona nie wniosła apelacji od powyższego rozstrzygnięcia.

W dniu 13 listopada 2012r. Trybunał Konstytucyjny w sprawie o sygn. akt K 2/12 orzekł, że przepis art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 z późn.zm.) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 z późn.zm.) w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Wyrok został opublikowany w Dzienniku Ustaw pod poz.1285 w dniu 22 listopada 2012r.

W dniu 19 grudnia 2012r. ubezpieczona złożyła do Sądu Okręgowego w Koszalinie wniosek o wznowienie postępowania zakończonym prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 6 grudnia 2011r. w sprawie o sygn. IV U 1144/11.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. decyzją z dnia 23 stycznia 2013r., znak (...), podjął wypłatę emerytury ubezpieczonej od 22 listopada 2012r.

Sąd Okręgowy podał, że skarga o wznowienie postępowania jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia przysługującym od prawomocnych orzeczeń wymienionych w art. 399 k.p.c. Skuteczne wniesienie jej możliwe jest jedynie w oparciu o ściśle określone i wyczerpująco wymienione podstawy w przepisie od art. 401 k.p.c. do 404 k.p.c. oraz w terminie przewidzianym w art. 407 k.p.c., przy uwzględnieniu terminu zastrzeżonego w art. 408 k.p.c.

Ubezpieczona R. B. jako podstawę wniesienia skargi o wznowienie postępowania wskazała wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012r., sygn. akt K 2/12, który został opublikowany w dniu 22 listopada 2012r.

Zgodnie z treścią art. 401¹ k.p.c. można żądać wznowienia postępowania, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie. Ponadto przepis art. 407 § 2 zd. 1 k.p.c. wyznacza termin do wniesienia skargi na powyższej podstawie, który wynosi trzy miesiące od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego a więc nie ma wątpliwości, że R. B. uczyniła zadość ustawowemu wymogowi w zakresie terminu do wniesienia skargi w przedmiocie wznowienie postępowania.

Nadmienić należy, że określona w przepisie art. 401¹ k.p.c. podstawa wznowienia występuje jedynie wtedy, gdy Trybunał Konstytucyjny zakwestionował ten przepis, który był podstawą wydania zaskarżonego orzeczenia (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2007r., sygn. V CNP 45/07, opubl. LEX nr 347227, z 6 listopada 2009r., sygn. I CO 17/09, opubl. LEX nr 578128, z 3 grudnia 2010r., sygn. I CSK 487/10, opubl. LEX nr 818563).

W ocenie Sądu Okręgowego analizując sytuację ubezpieczonej uwagi wymaga, że po raz pierwszy nabyła ona prawo do emerytury z dniem 1 marca 2009r.

W dacie tej uchylony już był przepis art. 103 ust. 2a ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 z późn.zm.), zgodnie z którym, prawo do emerytury ulegało zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Jednocześnie nie obowiązywał jeszcze przepis art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998r., który dodany został przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr257, poz.1726 z późn.zm.) z dniem 1 stycznia 2011r.

W konsekwencji, ubezpieczona nabywając prawo do emerytury mogła łączyć pracę zarobkową u dotychczasowego pracodawcy z pobieraniem świadczenia emerytalnego, bez konieczności rozwiązania stosunku pracy.

Kluczowym dla sprawy zdaniem Sądu Okręgowego jest, że powołaną ustawą z dnia 16 grudnia 2010r., która weszła w życie 1 stycznia 2011r. dodano do ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przepis art.103a, na mocy którego zniesiono możliwość pobierania emerytury bez rozwiązywania umowy o pracę z dotychczasowym pracodawcą. Regulacja ta objęła wszystkich emerytów, którzy nie rozwiązali stosunku pracy w związku z przejściem na emeryturę, a więc nie tylko tych którzy prawo do emerytury uzyskali poczynając od 1 stycznia 2011r. ale również, na mocy przepisu art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010r., tych którzy przeszli na emeryturę przed tą datą. Zgodnie bowiem z powołanym przepisem, ci emeryci, którym organ rentowy przyznał emeryturę przed 1 stycznia 2011r. mogli ją pobierać bez rozwiązania umowy o pracę z dotychczasowym pracodawcą jeszcze przez 9 miesięcy od daty wejścia w życie nowelizacji, czyli do 30 września 2011r. Po tej dacie, aby jednocześnie pobierać świadczenie emerytalne i wynagrodzenie ze stosunku pracy należało chociaż na jeden dzień rozwiązać stosunek pracy z dotychczasowym pracodawcą.

Z uwagi na to, że ubezpieczona R. B. nie rozwiązała stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą, organ rentowy z dniem 1 października 2011r. wstrzymał wypłatę emerytury. Ubezpieczona odwołała się od niekorzystnej decyzji z 12 października 2011r., jednakże Sąd Okręgowy w Koszalinie wyrokiem z 6 grudnia 2011r. w sprawie o sygn. IV U 1144/11 oddalił jej odwołanie, gdyż działanie organu rentowego zgodne było z obowiązującymi przepisami prawa.

W dniu 13 listopada 2012r. Trybunał Konstytucyjny wydał w sprawie o sygn. akt K 2/12 wyrok, w którym orzekł, że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 z późn.zm.) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009r. Nr 153, poz. 1227, z późn.zm.), dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

W swym uzasadnieniu Trybunał Konstytucyjny zastrzegł, że badał on wyłącznie, czy ustawodawca mógł na podstawie art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010r. rozciągnąć stosowanie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS – przepisu ustalającego nową treść ryzyka emerytalnego – na sytuacje przeszłe, tj. wobec osób, które już nabyły prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009r. do 31 grudnia 2010r., czyli w czasie obowiązywania regulacji niezawierającej wymogu rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą dla uzyskania świadczenia emerytalnego.

Sąd Okręgowy podkreślił, że zapadły w dniu 13 listopada 2012r. wyrok Trybunału Konstytucyjnego odnosi się zatem jedynie do tych osób, które w tym wyżej wymienionym krótkim okresie po raz pierwszy miały wydaną decyzją o przyznaniu emerytury (ustalone prawo do emerytury), bo tylko one uzyskały prawo nabyte niezawierające wymogu rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą dla uzyskania świadczenia emerytalnego.

W konsekwencji uznać należy, że ubezpieczona, której po raz pierwszy ustalono prawo do świadczenia emerytalnego w okresie od 8 stycznia 2009r. do 31 grudnia 2010r. zasadnie podała jako podstawę wznowienia postępowania wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012r., zgodnie z treścią art. 401¹ k.p.c.

Niemniej jednak uwagi wymaga, że zgodnie z treścią art. 190 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, jednak Trybunał Konstytucyjny może określić inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego.

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego w sprawie sygn. K 2/12 opublikowany został w dniu 22 listopada 2012r. i zgodnie z cytowanym powyżej przepisem, z tym dniem wszedł w życie. Jednakże w orzecznictwie Sądu Najwyższego zdecydowanie przeważa pogląd o skuteczności ex tunc wyroków Trybunału Konstytucyjnego (vide: wyrok Sądu Najwyższego z 20 kwietnia 2011r., sygn. I CSK 410/10, opubl. OSNC 2012/1/14 oraz przywołane tam orzecznictwo). Tym samym zdaniem Sądu przyjęcie stanowiska organu rentowego, że do momentu ogłoszenia orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego akt uznany za niekonstytucyjny ma pełną moc obowiązującą i powinien być bez żadnych zastrzeżeń

stosowany przez sądy do stanów faktycznych powstałych przed ogłoszeniem orzeczenia przekreślałby sens instytucji wznowienia postępowania w sytuacji, gdy orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego zawiera wiążące stwierdzenie, iż akt normatywny pozostaje w sprzeczności z aktem prawnym wyższego rzędu, a sprzeczność ta istnieje z reguły od samego początku. Zgodnie bowiem z konstytucyjną regułą wyrażoną w art. 190 ust. 4 Konstytucji orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie sądowe, ostateczna decyzja administracyjna lub rozstrzygnięcie w innych sprawach stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylenia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania. W tym miejscu zasadnym wydaje się przytoczyć stanowisko Sądu Najwyższego, wyrażone w wyroku z dnia 24 stycznia 2005r. (sygn. akt I PK 116/05, opubl. OSNP 2006/23-24/353), zgodnie z którym, art. 190 ust. 4 Konstytucji wskazuje na wyraźną wolę ustrojodawcy, aby sprawa prawomocnie (ostatecznie) rozstrzygnięta na podstawie przepisu niezgodnego z Konstytucją była rozstrzygnięta w zgodzie z wartościami i zasadami konstytucyjnymi. W nowym stanie prawnym, ukształtowanym w następstwie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, rozpatrzenie sprawy jest nie tylko dopuszczalne, ale możliwość taka jest ujęta jako podmiotowe, konstytucyjne prawo uprawnionego. Prawo do wznowienia postępowania w wypadku orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny o niekonstytucyjności prawnej podstawy prawomocnego orzeczenia sądowego jest bowiem jednym z aspektów konstytucyjnego prawa do sądu. Realizację reguły określonej w art. 190 ust. 4 Konstytucji stanowi na gruncie postępowania cywilnego, będący samodzielną podstawą wznowienia, art. 4011 k.p.c. W konsekwencji, po wznowieniu postępowania na podstawie art. 4011 k.p.c. sąd stwierdzając, iż orzeczenie zostało wydane na podstawie obowiązującego aktu prawnego, ma jednocześnie przesłankę do innego rozstrzygnięcia sprawy, uznając, że choć akt ten obowiązywał, to jednak nie powinien być zostac w sprawie zastosowany, co okazało się dopiero po wydaniu orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny.

Konkludując Sąd I instancji podał, że ubezpieczona R. B. nabyła prawo do emerytury z dniem 1 marca 2009r. W tym czasie, aby uzyskać świadczenie emerytalne musiała tylko osiągnąć wiek emerytalny oraz odpowiedni staż emerytalny, bo taka była treść ryzyka emerytalnego dla osób, które przeszły na emeryturę od 8 stycznia 2009r. do 31 grudnia 2010r. Tym samym nakazanie ubezpieczonej, aby dodatkowo rozwiązała stosunek pracy aby nadal mogła pobierać już raz przyznane świadczenie emerytalne godziło w zasadę ochrony zaufania do państwa i stanowionego przez niego prawa. Gdyby ubezpieczona wiedziała, że ustawodawca wprowadzi ten nowy warunek, to możliwym było, że nie zdecydowałaby się na złożenie wniosku o emeryturę już w 2009r., lecz w terminie późniejszym, już po definitywnym ustaniu stosunku pracy, tak aby wyliczone świadczenie było dla niej najbardziej korzystne. Nie ulega bowiem wątpliwości, że moment złożenia wniosku ma wpływ na wysokość emerytury. Ubezpieczona winna więc korzystać z ochrony swojego nabytego prawa do realizacji emerytury bez konieczności rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą.

Kierując się powyższymi względami, zgodnie z art. 412 § 2 k.p.c., Sąd Okręgowy uwzględnił skargę ubezpieczonej i zmienił zaskarżony wyrok i w konsekwencji zmienił decyzję organu rentowego z dnia 12 października 2011r. i przyznał ubezpieczonej prawo do wypłaty emerytury za okres od 1 października 2011r. do dnia 21 listopada 2012r., o czym orzeczono w pkt. 1 sentencji wyroku.

Ubezpieczona wnosząc skargę o wznowienie postępowania żądała również zasądzenia na jej rzecz odsetek od zaległych świadczeń emerytalnych. Uwagi wymaga jednak, że jest to nowe żądanie, dotychczas nie rozpoznawane przez organ rentowy. Tym samym Sąd Okręgowy, na podstawie art. 47710 § 2 k.p.c., nowe żądanie ubezpieczonej przekazał do rozpoznania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K., o czym orzekł w punkcie II wyroku.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł organ rentowy, który zaskarżył rozstrzygnięcie w całości, zarzucając mu:

- naruszenie prawa materialnego, a w szczególności art. 190 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. (Dz.U. z 1997 Nr 78, poz. 483) i art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 ze zm.) w związku z art. 103 a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j.t. - Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227

z późn. zm.) - przez uznanie, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012r., sygn. akt - K 2/12, ma moc wsteczną (ex tunc) w sytuacji, gdy zastosowanie przedmiotowej regulacji prawnej powinno skutkować przyjęciem mocy obowiązującej wyżej wymienionego wyroku od dnia jego wejścia w życie, tj. od dnia jego ogłoszenia w Dzienniku Ustaw w dniu 22 listopada 2012r. i na przyszłość (ex nunc) wobec nie określenia przez Trybunał Konstytucyjny w wyżej wymienionym wyroku, innego terminu utraty mocy obowiązującej art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 ze zm.) w związku z art. 103 a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j.t. - Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 z późn. zm.).

Wskazując na powyższą podstawę apelacyjną, organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i o oddalenie skargi o wznowienie postępowania.

Apelujący podał, że art. 190 ust. 3 Konstytucji określa, że Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, jednak Trybunał może określić inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego. Termin ten nie może przekroczyć osiemnastu miesięcy, gdy chodzi o ustawę, a gdy chodzi o inny akt normatywny- dwunastu miesięcy. W przypadku orzeczeń, które wiążą się z nakładami finansowymi nie przewidzianymi w ustawie budżetowej, Trybunał Konstytucyjny określa termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego po zapoznaniu się z opinią Rady Ministrów.

Trybunał Konstytucyjny nie określił w wyżej wymienionym wyroku innego terminu utraty mocy obowiązującej art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 ze zm.) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 z późn. zm.). Czysta wykładnia semantyczna silnie przemawia za taką tezą, gdyż utracić moc obowiązującą może przepis, który wcześniej obowiązywał - utracić można bowiem to, co wcześniej istniało. Konstytucja zdaje się więc nie pozostawiać wątpliwości, że utrata mocy obowiązującej przepisu nie mogła nastąpić wcześniej tj. przed wejściem wyroku w życie, w przeciwnym wypadku nie miałoby też żadnego sensu upoważnienie zawarte w samej normie art. 190 ust. 3 Konstytucji do określenia innego terminu utraty mocy obowiązującej.

Na rzecz prospektywnego działania orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego w ocenie organu rentowego przemawiają ponadto następujące argumenty. Po pierwsze, Konstytucja RP nie formułuje wprost ogólnego nakazu rozciągnięcia efektów orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego na wcześniejsze zdarzenia prawne, a tymczasem odstępstwo od zasady, której nie można pomijać, analizując konsekwencje orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, wyrażającej podstawowy dla demokratycznego państwa prawa zakaz wstecznego działania prawa, wymagałoby wyraźnego uregulowania. Rozstrzygnięcie Trybunału Konstytucyjnego ma walor normatywny, a w konsekwencji retroaktywny skutek orzeczenia musi być rozpatrywany dokładnie w tej samej płaszczyźnie jak retrospektywny skutek regulacji normatywnej. I w jednym i w drugim wypadku chodzi o te same wartości zakodowane w zasadzie zaufania do państwa i stanowionego przezeń prawa.

Ponadto ustawodawca konstytucyjny, *expressis verbis* zakłada możliwość, a nawet i w pewnych sytuacjach nakaz obowiązywania normy niezgodnej z Konstytucją (w wypadku odroczenia wejścia wyroku TK w życie), ergo uznanie, że z chwilą utraty mocy obowiązującej norma wypada z systemu z mocą wsteczną, byłoby przejawem nieracjonalności legislatora.

Co więcej, na poziomie wykładni funkcjonalnej (a mówiąc wprost - ogólnej racjonalności systemowej) byłoby bardzo trudno uzasadnić retroaktywny skutek rozstrzygnięć w pewnych co najmniej sytuacjach, skoro mógłby on powodować paraliż instytucji państwa prawa.

W końcu nie da się wywieść, że utrata mocy obowiązującej przepisu uznanego za niezgodny z Konstytucją stanowi ostateczne i definitywne jego wyeliminowanie z porządku prawnego.

Tym samym, utrata mocy obowiązującej przepisu uznanego za niezgodny z Konstytucją RP następuje dopiero z chwilą wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, a nie wcześniej. Orzeczenie ma więc charakter prawotwórczy, aczkolwiek jest to akt negatywny. Ponadto, utrata mocy obowiązującej nie oznacza unieważnienia istniejącego wcześniej stanu prawnego, które prowadziłoby do automatycznego unicestwienia z tą chwilą wszystkich wcześniejszych konsekwencji prawnych. Co więcej, respekt dla pewności obrotu i dążenie do uniknięcia negatywnych konsekwencji dla całości systemu przez natychmiastowe wejście w życie wyroku Trybunału Konstytucyjnego, przeważają w pewnych sytuacjach nad konsekwentnym poszanowaniem gwarancji konstytucyjnych, skoro sama Konstytucja dopuszcza przedłużone obowiązywanie niekonstytucyjnej normy w wypadku odroczenia wejścia w życie wyroku Trybunału Konstytucyjnego.

Jednocześnie apelujący podkreślił, Trybunał Konstytucyjny wypowiedział się już w przedmiocie art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej. W wyroku z dnia 7 lutego 2006 r., sygn. akt - SK 45/04, Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 103 ust. 2a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest zgodny z art. 2, art. 31 ust. 3, art. 32 i art. 67 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz nie jest niezgodny z art. 30, art. 65 ust. 1, art. 70 ust. 5 i art. 73 Konstytucji. W przywołanym wyroku, Trybunał Konstytucyjny ustosunkował się również do zarzutu naruszenia zasady zaufania jednostki do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz zasady ochrony praw nabytych ubezpieczonych. Zdaniem Trybunału, „ingerencja ustawodawcy w tym przypadku nie polega na zniesieniu nabytego prawa do emerytury, ani na zmniejszeniu jego zakresu, ale jedynie na wprowadzeniu dodatkowych warunków jego realizacji. Zaskarżony przepis nie narusza nabytych praw ubezpieczonych również dlatego, że nie pozbawia on ich prawa do emerytury, a tylko powoduje zawieszenie jej wypłacania w razie kontynuacji zatrudnienia u tego samego pracodawcy, bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy.” Trybunał Konstytucyjny nie dopatrywał się również naruszenia zakazu retroakcji prawa. Ponadto, Trybunał wskazał, że „emerytura jest w założeniu świadczeniem, które zastępuje, a nie uzupełnia wynagrodzenia ze stosunku pracy i do jej istoty należy zapewnienie środków utrzymania w razie zaprzestania pracy w związku z osiągnięciem określonego wieku”.

Reasumując, organ rentowy nie zgadza się z interpretacją Sądu I instancji, który przyznał ubezpieczone prawo do emerytury od dnia wstrzymania spornego świadczenia tj. od dnia 1 października 2011r. Zdaniem apelującego Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012r., sygn. akt - K 2/12, jest w tej sprawie konstytucyjny tj. obowiązuje od dnia wejścia w życie, zaś skutki prawne wywołuje tylko na przyszłość, tj. od dnia jego ogłoszenia w Dzienniku Ustaw, w szczególności w sytuacji, gdy Trybunał Konstytucyjny bezpośrednio w wyroku nie określił skutków czasowych swojego orzeczenia tj. momentu utraty mocy obowiązującej przepisu uznanego za niezgodny z Konstytucją.

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego okazała się w całości nieuzasadniona. Sąd drugiej instancji podziela zarówno ustalenia faktyczne jak i rozważania prawne Sądu Okręgowego, które legły u podstaw wydania zaskarżonego orzeczenia.

Podkreślić należy, że utrwalone jest już stanowisko tutejszego sądu apelacyjnego, zgodnie z którym konsekwencją wydania przez Trybunał Konstytucyjny wyroku stwierdzającego niekonstytucyjność przepisu art. 28 ustawy nowelizującej w zw. z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS jest konieczność podjęcia wypłaty emerytur od dnia 1 października 2011 roku, czyli od dnia faktycznego wytrzymania wypłaty świadczenia.

Sąd Apelacyjny uznaje, tak jak to uczynił Sąd Okręgowy, że przepis, który został uznany za niezgodny z Konstytucją nie mógł stanowić podstawy do wstrzymania wypłaty świadczenia i nie mógł stanowić podstawy prawnej działań organu rentowego. Nie ma podstaw prawnych, aby uznawać, że dopiero z chwilą ogłoszenia orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego można było tej wypłaty dokonywać.

Zgodnie przepisem art. 190 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne, orzeczenia w sprawach wymienionych w art. 188 Konstytucji (m.in. w kwestii zgodności ustaw z Konstytucją) podlegają niezwłocznemu ogłoszeniu w organie urzędowym, w którym akt

normatywny był ogłoszony, a orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, chyba, że Trybunał Konstytucyjny określił inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego. Za ugruntowane uznać należy stanowisko, że co do zasady orzeczenia Trybunału mają moc wsteczną (są skuteczne *ex tunc*). Stanowisko to zakłada, że orzeczenie Trybunału usuwa zakwestionowaną normę prawną w zasadzie od chwili jej wejścia do systemu prawnego, lecz najwcześniej od chwili wejścia w życie Konstytucji. Pogląd ten prowadzi do powstania fikcji prawnej, że danej normy nigdy w systemie prawnym nie było, co umożliwia wzruszenie czynności dokonanych na jej podstawie. Szczegółową analizę argumentów przemawiających za tą koncepcją przedstawił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 maja 2009 roku (sygn. I CSK 379/08, OSNC z 2009 r., nr 12, poz. 172) i Sąd Apelacyjny ją podzielił. Sąd Najwyższy, opierając się na wykładni funkcjonalnej i uwzględniając pozycję ustrojową Trybunału wskazał m.in., że Trybunał orzeka o niezgodności ustawy z Konstytucją, ale niezgodność ta nie istnieje wyłącznie w chwili orzekania przez Trybunał, lecz występuje również wcześniej. Zatem znaczenia nie ma to kiedy badanie zgodności konstytucyjnej ma miejsce lecz to kiedy w systemie prawnym pojawiła się norma prawna niższego rzędu niezgodna z normą prawną nadrzędną.

Podstawą prawną zarówno decyzji organu rentowego z dnia 12 października 2011 roku, jak i wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 19 grudnia 2011 roku, był przepis art. 28 ustawy nowelizującej w zw. z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Ta norma prawna została uznana za niezgodną z Konstytucją i przez to wyeliminowana z porządku prawnego od chwili jej wejścia w życie. Wobec powyższego w stosunku do ubezpieczonego nie istniała podstawa prawna do zawieszenia jej wypłaty świadczenia poczynając od 1 października 2011 roku. Tym samym za uzasadnioną należało uznać zmianę wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie poprzez zmianę poprzedzającej go decyzji organu rentowego i przyznanie R. B. prawa do wypłaty zawieszony emerytury za okres od 1 października 2011 roku.

Zarazem Sąd Apelacyjny podkreśla, że w świetle przedstawionej powyżej argumentacji Sąd Okręgowy nie dopuścił się naruszenia prawa, tj. art. 2 ust. 1 pkt 1 w zw. z artykułem 134 ust. 1 pkt 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, bądź art. 316 k.p.c. Istotny z punktu rozstrzygnięcia niniejszej sprawy wyrok Trybunału Konstytucyjnego został ogłoszony w dniu 22 listopada 2012 roku, zatem należało go uwzględnić w dacie wyrokowania przez sąd pierwszej instancji w dniu 21 lutego 2013 roku. Zgodnie z treścią przepisu art. 316 k.p.c. orzekający o wznowieniu postępowania Sąd Okręgowy za podstawę wyroku wziął stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy. Niekonstytucyjne przepisy obowiązujące w dacie wydawania decyzji przez organ rentowy nie niweczyły prawa Z. K. do pobierania emerytury w spornym okresie. Wstrzymanie wypłaty świadczenia oparte bowiem zostało na przepisach, które na mocy wyroku Trybunału Konstytucyjnego zostały derogowane z systemu prawnego.

Powyższe skłoniło Sąd Apelacyjny do uznania, że apelacja organu rentowego, jako niezasadna, podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

del. SSO Beata Górka SSA Zofia Rybicka - Szkibieli SSA Barbara Białecka